

portaveu en cada campanya o acció concreta. En els nous moviments socials tant hi participen persones a títol individual com associacions o grups.

f. Participació democràtica. Els nous moviments socials plantegen inicialment un tipus d'organització de caràcter més o menys assembleari d'acord amb l'organització social que promouen. Generalment es mostren crítics amb la democràcia representativa i propugnen formes de participació ciutadana directa, formes que també practiquen en la seva organització interna i en les seves actuacions socials i mobilitzacions. Participació que, per altra banda, també reclamen davant de les institucions, obrint els debats a la societat i invitant a participar-hi tots els elements crítics nous que van apareixent, amb l'ànim de transformar i transformar-se a la vegada.

**A CATALUNYA, EL MOVIMENT
VA FOCALITZAR LA SEVA
ACTUACIÓ EN LA DENÚNCIA
DE LES “REBALLADES” DEL
GOVERN DE LA GENERALITAT QUE
AFECTARIEN, ESPECIALMENT, ELS
SISTEMES EDUCATIU I SANITARI
CATALANS**

g. Grans línies programàtiques. Els nous moviments socials en tenen prou amb un programa d'acció basat en unes grans línies mestres. Es tracta d'oferir a la societat un programa obert, de grans objectius programàtics, on el màxim de moviments i societat puguin veure's reflectits. L'essencial no és disposar d'un programa de propostes i resolucions

molt detallat que inevitablement conduirien al debat ideològic i, en molts casos, a la fragmentació en corrents ideològics, sinó al contrari, disposar d'espais on aflori la diversitat i la multiplicat d'idees i alternatives.

h. Cerca de repercussió mediàtica. Generalment les seves accions pretenen assolir un ressò mediàtic i incidir en l'opinió pública. Les accions van adreçades a sensibilitzar l'opinió pública i a pressionar les elits dirigents; l'objectiu dels moviments socials és generar un estat d'opinió favorable a les seves causes mitjançant diverses formes de protesta que acaparin l'atenció mediàtica.

3. El moviment dels indignats a Catalunya

El moviment dels Indignats és un moviment social global que a cada país adquireix unes característiques singulars i específiques. A Catalunya i a l'Estat espanyol el moviment dels indignats es va donar a conèixer amb el nom de 15M i va sorgir durant les setmanes prèvies a les eleccions municipals i autonòmiques del 15 de maig de 2011.³⁵ El col·lectiu *Democracia Real Ya* (DRY)³⁶ va

³⁵ Les repercussions polítiques immediates del moviment van ser força paradoxals. A les eleccions del 15 de maig es va produir un avenç notable del Partit Popular i de CiU i una derrota històrica de la major part dels candidats socialistes, sense que les altres opcions d'esquerra parlamentària i extraparlamentària poguessin capitalitzar el moviment. També es va produir un notable increment dels vots en blanc i dels vots nuls que a Catalunya sumaven unes 170 000 paperetes (i representaven un 5,8% dels vots emesos).

³⁶ Democracia Real Ya és de facto un col·lectiu que treballa sota aquest nom en les xarxes socials per a promocionar les acampades, etc. (Inicialment el seu nom era «Plataforma de coordinación de grupos pro-movilización ciudadana»). Aquesta plataforma es va donar a conèixer mitjançant un manifest titulat, també, Democracia Real Ya. El manifest es va publicar abans de les manifestacions del 15M.

participar activament, juntament amb d'altres entitats³⁷, en l'organització de la manifestació de protesta del dia 15 de maig i de les acampades que es van iniciar el mateix dia a la Puerta del Sol i que aviat es van estendre a les principals ciutats espanyoles. La Puerta del Sol de Madrid i la Plaça de Catalunya de Barcelona, que van esdevenir els símbols i els centres neuràlgics de les mobilitzacions. Les acampades són, segurament, el que va donar un caràcter singular i únic al moviment del 15M.

Inspirant-se en la plaça Tahrir, el mètode d'«ocupació de plaça + acampada» va servir com a element motriu pel moviment. A partir de les primeres ocupacions en les grans ciutats a través d'un efecte «imitació» l'exemple es generalitzà a ciutats mitjanes, petites i als barris de les grans urbs.³⁸

Sense les acampades, les mobilitzacions no haurien aconseguit el mateix ressò mediàtic, ni el suport que va aconseguir per part d'amplis sectors de la ciutadania. Aquest moviment, batejat com a *Spanish Revolution* per diversos mitjans de premsa internacionals, va tenir una important repercussió mediàtica arreu del món i s'ha estès i «contagiat» a d'altres països.

A Catalunya es va produir l'acampada a la Plaça de Catalunya i a d'altres indrets i places emblemàtiques de les principals ciutats del país. El moviment va focalitzar la seva actuació en la denúncia de les «retallades» anunciades pel Govern de la Generalitat que afectarien, d'una manera especial, els sistemes educatiu i sanitari catalans. També es feia extensiva la solidaritat a diversos col·lectius que patien directament les conseqüències de la crisi —els aturats, els joves sense feina, els desnonats.

En acampar durant setmanes a la Plaça de Catalunya els activistes van prendre possessió d'un espai d'un alt valor simbòlic. Un dels moments àlgids del moviment va ser el dia 27 de maig quan Felip Puig, Conseller del Interior de la Generalitat, va ordenar als mossos d'esquadra un desallotjament provisional de la Plaça de Catalunya per poder «fer neteja» en la vigília de la final de Champions entre el Manchester i el Barça. La higiene era el pretext, però la intervenció de la policia —que va ser enregistrada per diverses càmeres de televisió i pels mateixos aparells digitals dels manifestants— va acabar en incidents violents força greus. La contundent acció policial va ser contraproductiva: el mateix dia a la tarda la plaça tornava a estar ocupada pels indignats i per d'altres ciutadans que van seguir «l'efecte crida» de l'acció de la policia. El suport popular va créixer i el grau de crispació es va accentuar. El moviment popular es va revifar i va aconseguir nous suports.

Dies després, el dia 15 de juny, la mobilització es va traslladar al Parc de la Ciutadella, davant mateix del Parlament. La mobilització va adquirir un caràcter i un to molt més exaltat. Els ac-

UNA DE LES QÜESTIONS QUE REQUEREIXEN UNA MENCIO ESPECIAL HA ESTAT EL DE LA (RE)GENERACIÓ I DE LA (RE)SIGNIFICACIÓ DE LA DEMOCRÀCIA (ALLÒ QUE GIDDENS ANOMENA DEMOCRATITZACIÓ DE LA DEMOCRÀCIA)

37 Entre aquestes plataformes i moviments a nivell estatal podem assenyalar les següents: Estado del Malestar.org, Anonymous, Asociación Nacional de Desempleados, No les votes, Juventud en Acción, Juventud sin Futuro.

38 ANTENTAS, J. M.; VIVAS, E. (2011). «Indignades, una mirada al moviment», a DD. AA. *Les veus de les places*. Barcelona: Icària, p. 87.

tivistes pretenien impedir la celebració d'un ple extraordinari del Parlament de Catalunya per aprovar els pressupostos de la Generalitat on es concretaven les «retallades» anunciades. Segons J. M. Antentas i E. Vivas, el 15J marcà un moment clau en la radicalització política del moviment.

Aquest va optar, a risc de descarrilar, per trepitjar l'accelerador a fons. El resultat va ser una massiva acció de desobediència civil sense precedents a Barcelona ciutat. En termes de capacitat disruptiva, de marcar l'agenda del dia, de fer-se sentir.³⁹

Davant de la situació de caos i desconcert, el President de la Generalitat va arribar al Parlament en helicòpter. Alguns diputats —que pràcticament no disposaven de protecció policial— van ser interpel·lats pels manifestants i, fins i tot, en alguns casos, agredits. Es tracta d'una situació insòlita atès que els representants de la sobirania popular van ser increpats i insultats, i el Parlament va restar segrestat durant unes hores.

Els fets del 15J i les escenes de violència viscudes van servir per intentar desacreditar el moviment del 15M. Alguns mitjans de comunicació que fins aleshores havien flirtejat amb el moviment es van mostrar particularment crítics. Les accions de violència contravenien el caràcter pacífic que des del primer moment havien defensat i demostrat els membres del moviment.

**LA CRÍTICA A LA MANCA DE
PRINCIPIS MORAIS I ÈTICS DELS
RESPONSABLES I ELS DIRIGENTS
DE LES PRINCIPALS INSTITUCIONS
POLÍTIQUES I FINANCERES
INTERNACIONALS SÓN PRESENTS
EXPLÍCITAMENT I IMPLÍCITAMENT
EN TOTS ELS TEXTOS**

El 15M com a referent global

Les revoltes a Catalunya i l'Estat espanyol han vingut precedides per les revoltes de l'anomenada «Primavera Àrab» a països com Tunísia, Egipte, Líbia, Síria, etc. Revoltes protagonitzades, en bona part, per joves connectats mitjançant les xarxes socials. Certament aquests països tenen una realitat històrica molt diferent a la nostra cosa que fa arriscada qualsevol comparació. Tanmateix, ambdós moviments expressen un profund anhel de canvi i tenen en comú el fet de fer servir les noves eines de la comunicació (especialment els *smartphones*). Les revoltes àrabs han tingut una notable repercussió arreu. Com expliquen els professors Josep Maria Antentas (UAB) i Esther Vivas (UPF):

Precisament aquí entra la gran contribució de les revolucions en el món àrab a les protestes en curs. Mostren que l'acció col·lectiva és útil, que «sí que es pot». Per aquest motiu aquestes, igual que la menys mediàtica victòria contra els banquers i la classe política a Islàndia, han estat un referent des del començament per a les i els manifestants.⁴⁰

39 El text continua: «Però l'accelerada del 15J i l'elevació del llistó del nivell de la confrontació provocà un contraatac en tota regla d'una magnitud no prevista», potser per error, per part del moviment». ANTENTAS, J. M.; VIVAS, E. (2011). «Indignades, una mirada la moviment», a DD. AA. *Les veus de les places*. Barcelona: Icària, p. 88.

40 ANTENTAS, J. M.; VIVAS, E. (2011). «Indignades, una mirada la moviment», a DD. AA. *Les veus de les places*. Barcelona: Icària, p. 85.

És el primer cop a la història que s'han fet servir les xarxes socials a Internet i les connexions mitjançant la telefonia mòbil per organitzar revoltes que en alguns països han triomfat i en d'altres han estat reprimides a sang i foc.

El moviment dels indignats no és un moviment estrictament local. Les mobilitzacions s'han estès a d'altres indrets d'arreu del món, sobretot a Europa i Amèrica. Israel també ha estat escenari de les protestes. Destaquen les revoltes socials a Grècia, amb la convocatòria successiva de varies vagues generals davant de les mesures dràstiques que va emprendre el darrer govern grec del Pasok per fer front a la crisi del deute. D'altra banda, Islàndia s'ha convertit en un dels símbols de la indignació. La ciutadania ha aconseguit fer caure el govern i ha iniciat un procés participatiu per a la redacció d'una nova constitució, demanant comptes a banquers i polítics per haver portat el país a un estat de fallida econòmica. (Malgrat que a l'anterior primer ministre dimissionari se li va obrir un procés judicial, Geir Haarde ha estat recentment exculpat de la major part de càrrecs).

El protagonisme internacional del moviment 15M ha estat molt important. Per exemple, aquest moviment va participar activament en l'extensió de la xarxa a nivell global: va preparar una important mobilització arreu del món el 15 d'octubre de 2011, amb un seguiment notable a les principals ciutats europees i participació a més de 80 ciutats de l'Estat.^{41/42} El model organitzatiu del moviment 15M va servir per preparar les mobilitzacions als Estats Units on es van fer acampades a distintes ciutats de la unió i, també, d'una manera molt especial, davant de l'edifici de la borsa de Nova York («el cor del sistema financer internacional»). El 17 de setembre, un grup de manifestants van prendre el Zuccotti Park en la part baixa de Manhattan, prop de la Borsa de Valors. L'objectiu del moviment Ocupem Wall Street (*Occupy Wall Street*) era demostrar el seu desencantament just davant la Borsa de Valors de Nova York: «l'epicentre neuràlgic de la irresponsabilitat financera».

El financial Times publicava un article en el qual feia referència al fet que els indignats nord-americans no adrecen les seves protestes contra el Capitoli de Washington o la Casa Blanca, sinó que s'entossudeixen a manifestar-se davant els deshumanitzats gratacels de Wall Street perquè entenen que el poder ja no està en la política sinó en els que gestionen les finances.⁴³

No era una crítica a una mesura concreta o a una llei, era una crítica al sistema capitalista des del mateix cor del sistema.* Durant dies, les accions produïdes al voltant de la Borsa de Valors de Nova York van ser silenciades pels mitjans de comunicació i ignorades per les instàncies oficials. La presència d'actors, músics i personatges públics notoris va fer impossible mantenir més temps el silenci mediàtic. Així com havia passat a Espanya i en la Primavera Àrab, davant

LA CRÍTICA, TANMATEIX, SE CENTRA ESPECIALMENT EN LA CLASSE POLÍTICA, QUE D'ALGUNA MANERA HA ABDICAT DE LES SEVES FUNCIONS I RESPONSABILITATS A FAVOR DE LES ENTITATS FINANCERES INTERNACIONALS I ELS BANCs

41 <http://www.ultimahora.com/notas/472399-Cerca-de-80-ciudades-espanolas-se-suman-a-la-marcha-global-de-indignados>

42 <http://www.elperiodico.com/es/noticias/societat/exit-del-15-o-con-decenas-miles-manifestantes-barcelona-1183302>

43 Lluís FOIX, «Són els que manen», *La Vanguardia*, novembre de 2011.

el silenci inicial dels mitjans convencionals, les xarxes socials s'havien convertit en una font inesgotable de notícies i narracions des d'una posició de compromís actiu («des del front»).

4. Els moviment del 15M a través dels textos

Apunt introductori

El moviment del 15M ha estat font d'una quantitat important de textos i de documentació escrita que ens permeten fer un seguiment prou acurat de les conclusions del treball deliberatiu realitzat des de la seva aparició a Catalunya —especialment a la ciutat de Barcelona—, el maig del 2011.

La pluralitat de documents existents responen a tipologies i gèneres també molt diversos, cosa que en dificulta l'estudi i l'exposició sistemàtica. D'altra banda, una anàlisi acurada i detallada de tota la literatura generada hauria de tenir en compte, per exemple, els eslògans que han marcat i encapçalat les expressions col·lectives en les diverses mobilitzacions al carrer i en les manifestacions i altres activitats de caràcter reivindicatiu en l'espai públic.⁴⁴

En qualsevol cas, aquí ens referirem únicament als que podem considerar els documents fundacionals bàsics aprovats per l'Assemblea General entre el maig i el juny de 2011 i que des de la mateixa acampada s'han anomenat **materials oficials**. Es tracta de textos de caràcter ideològic i reivindicatiu, que són fruit sobretot del procés deliberatiu i participatiu que tingué lloc en els moments àlgids de la protesta pública i que pretenen recollir la filosofia bàsica del moviment. Probablement es tracta, també, del conjunt

**UNA DE LES PRINCIPALS
APORTACIONS DEL 15M HA ESTAT
LA SEVA CAPACITAT DE RETORNAR
EL PROTAGONISME A CONCEPTES
CENTRALS DE LA CULTURA
POLÍTICA**

de documents revestits d'una major legitimitat, en el sentit que van ésser aprovats i acordats per un nombre més nombrós de participants.⁴⁵ Passem seguidament a analitzar-los.

Declaració

El primer document oficial és un text breu i concís que reproduïm al complet. Consisteix en una primera *Declaració de principis*, apareguda els primers dies de l'acampada de la Plaça de Ca-

44 Així mateix, caldria tenir presents també tant les *actes*, com les *reflexions* i les *conclusions* de l'Assemblea General i de les comissions sectorials de treball que van romandre actives, —amb discussions, debats i ponències de tota mena—, les setmanes durant les quals va tenir lloc l'acampada a la Plaça de Catalunya; com també les actes de les successives assemblees de barri en el cas de la ciutat de Barcelona, i de les assemblees repartides per diferents pobles i ciutats del territori des del final de l'acampada fins avui. Finalment, també caldria tenir presents un altre conjunt de textos i escrits (Per exemple: *Dinàmiques assembleàries. Dossier de formació*) que podríem anomenar d'estratègia i d'acció, que tenen com a objectiu oferir recomanacions, guies pràctiques i uns coneixements mínims sobre organització —com constituir una assemblea o difondre eficaçment una convocatòria—; sobre com actuar i respondre a les demandes policials d'identificació personal davant d'una situació concreta; o sobre drets i qüestions jurídiques bàsiques, amb l'objectiu de disposar d'un mínim bagatge sobre les conseqüències de determinades actuacions col·lectives —la mateixa ocupació d'un espai públic— o simplement per poder disposar d'arguments davant dels mitjans de comunicació. En aquest bloc caldria incloure-hi igualment multitud d'octavetes i fulletons informatius de diversa consideració i que podrien ésser objecte d'anàlisi més endavant.

45 Cal assenyalar que en la majoria d'escrits es constata una manca de cura en l'expressió escrita, amb alguns errors gramaticals en els textos apareguts en llengua catalana.